

Krotoszyńskie Karty Niepodległości

Krotoszyńskie Karty Niepodległości

DR STEFAN BUDZYŃSKI
*lekarz, przewodniczący Komitetu
Obywatelskiego, członek
Powiatowej Rady Ludowej w
Krotoszynie*

Krotoszyński ratusz od północno-wschodniej
pocztówka z ok.1915 r.

WRZESIEŃ 1918 r.

*w Krotoszynie powołano tajny Komitet Obywatelski, który tworzyła grupa
polskich działaczy narodowych z dr. Stefanem Budzyńskim na czele.*

Krotoszyńskie Karty Niepodległości

Zabudowania krotoszyńskich koszar (Nowych, Białych i Czerwonych, Dworcowych oraz Klasztornych) pocztówki sprzed 1914 r.

Parada 37 Regimentu Fyzylierów von Steinmetza na krotoszyńskim Rynku, z okazji urodzin cesarza Wilhelma II pocztówka ok. 1910 r.

10 LISTOPADA 1918 r.

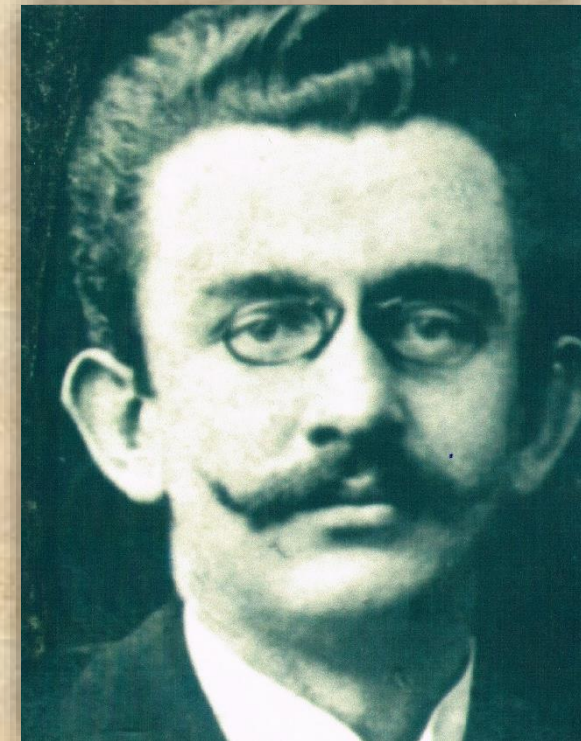
utworzenie Rady Żołnierskiej w batalionie zapasowym krotoszyńskiego, 37 Regimentu Fyzylierów im. von Steinmetza.

Krotoszyńskie Karty Niepodległości

Przysięga rekrutów krotoszyńskiego 37 Regimentu Fyzylierów von Steinmetza
pocztówka z ok.1912 r.

DR WŁADYSŁAW BOLEWSKI
*lekarz, działacz niepodległościowy
w okresie zaborów i podczas
okupacji niemieckiej, wieloletni
dyrektor krotoszyńskiego szpitala*

12 LISTOPADA 1918 r.

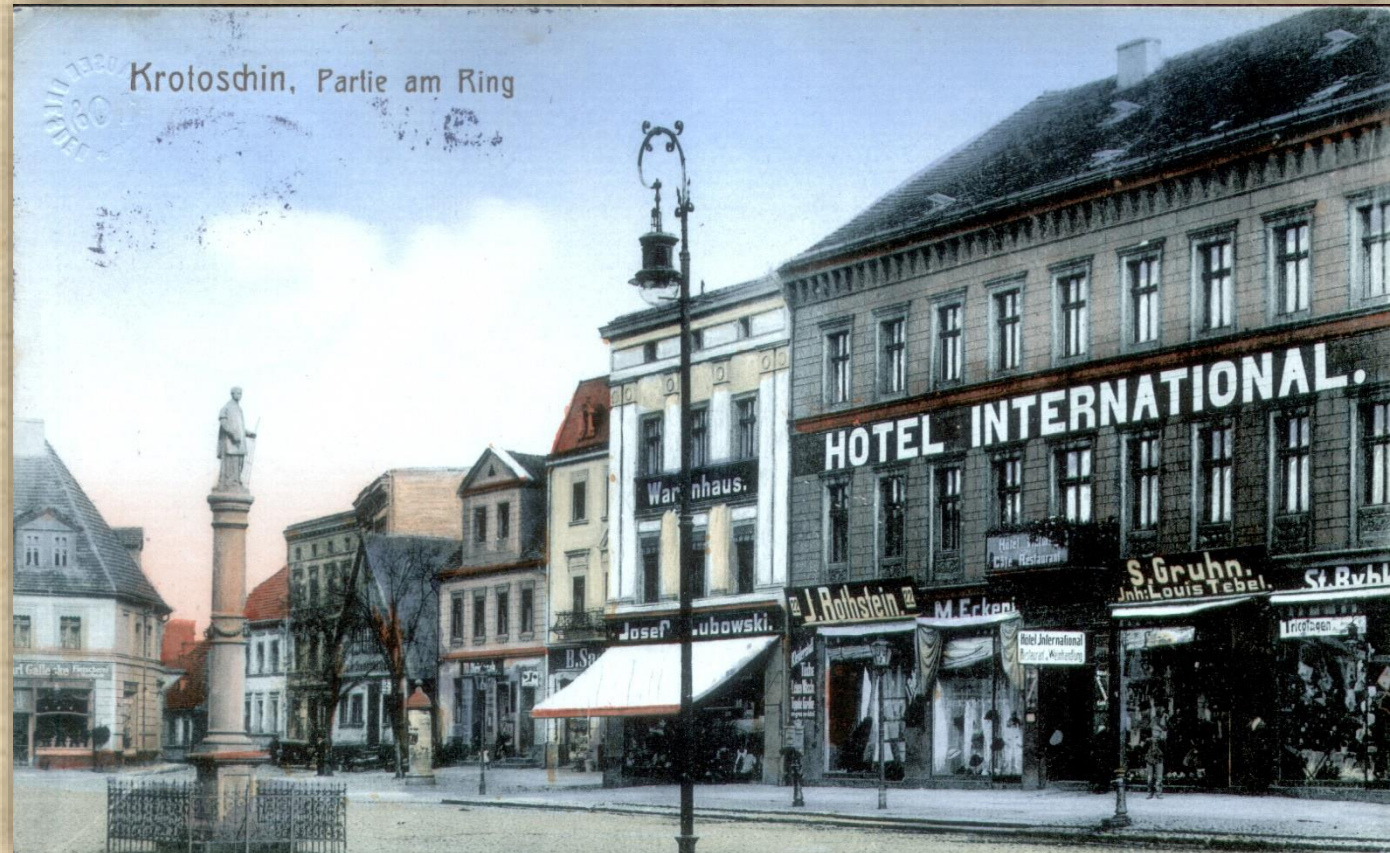
*utworzoną dwa dni wcześniej Radę Żołnierską przekształcono w Radę
Robotniczo – Żołnierską z dużą przewagą Niemców. Na czele polskiej
reprezentacji stanął dr Władysław Bolewski.*

Krotoszyńskie Karty Niepodległości

DR STEFAN BUDZYŃSKI
*lekarz, przewodniczący
tymczasowej Powiatowej Rady
Ludowej w Krotoszynie*

Widok północno-wschodniej części krotoszyńskiego Rynku z figurą św. Wawrzyńca
pocztówka z ok. 1914 r.

17 LISTOPADA 1918 r.

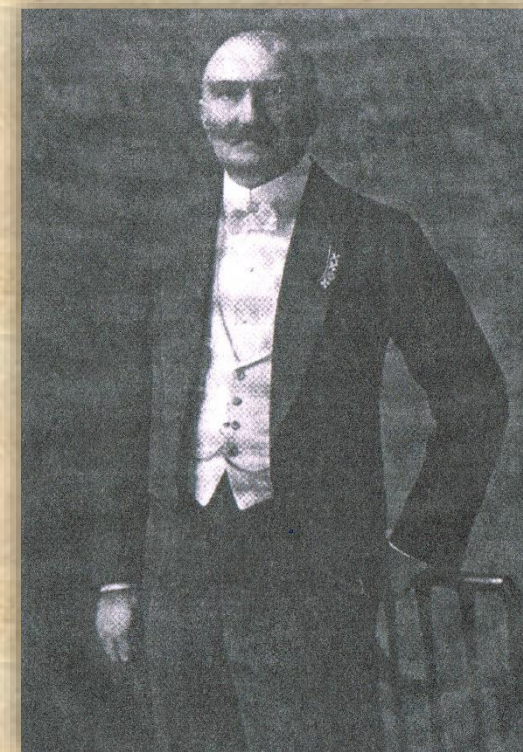
wiecz patriotyczny na krotoszyńskim Rynku z udziałem Polaków z miasta i okolic. Podczas manifestacji Komitet Obywatelski przekształcono w Powiatową Radę Ludową z dr. Stefanem Budzyńskim na czele

Krotoszyńskie Karty Niepodległości

Gmach starostwa w Krotoszynie przy Roquette Strasse
(dziś Urząd Miejski przy ul. Kollataja)
pocztówka po 1905 r.

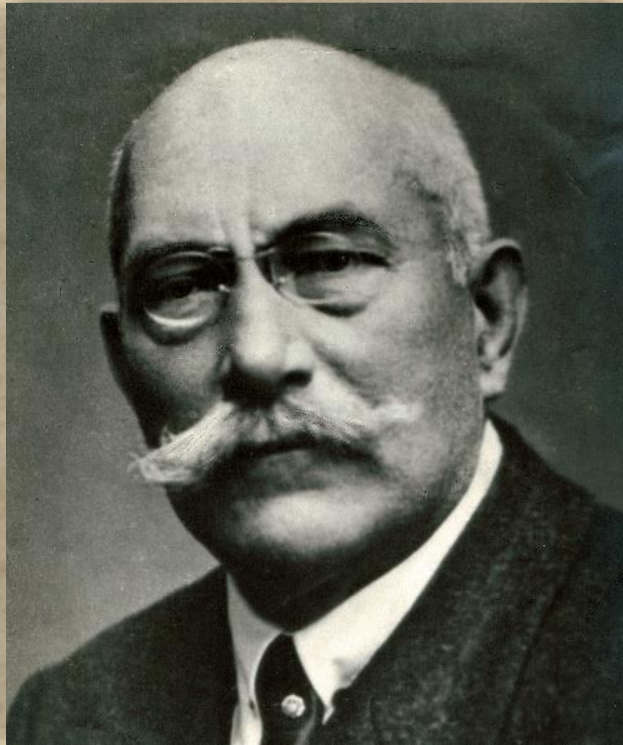
KONRAD HAHN
*landrat krotoszyński w latach 1889 –
1919, w okresie międzywojennym
starszy radca w Starostwie Krajowym
w Poznaniu*

17 LISTOPADA 1918 r.

*Powołanie Straży Obywatelskiej, podporządkowanej landratowi
Konradowi Hahn'owi i pełniącej na terenie miasta obowiązki policyjne*

Krotoszyńskie Karty Niepodległości

CZESŁAW ROBIŃSKI

*kupiec, działacz narodowy i społeczny,
właściciel spółdzielni „Strzecha”,
która w 1906 r. wybudowała gmach
krotoszyńskiego „Bazaru”*

„Bazar w Krotoszynie”

Rysunek autorstwa Józefa Kończaka z 1971 r.

24 LISTOPADA 1918 r.

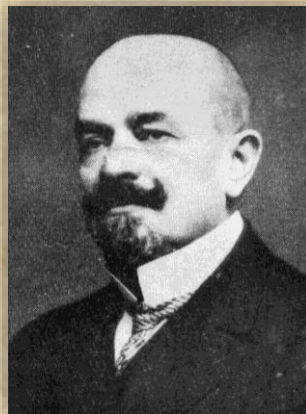
*ostatecznie ukonstytuowała się Powiatowa Rada Ludowa, której siedzibą
stał się krotoszyński „Bazar” – ośrodek polskiego życia narodowego,
kulturalnego i oświatowego od 1906 roku (dziś Przedszkole „Bajka”).*

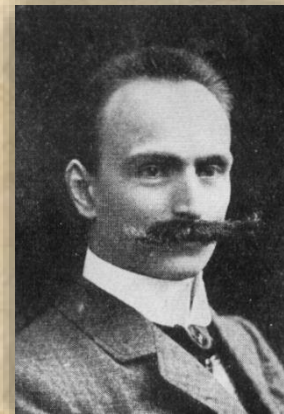
Krotoszyńskie Karty Niepodległości

**MARCELI
LANGIEWICZ**

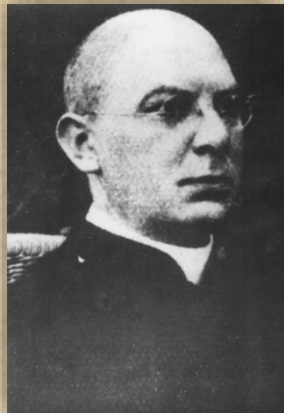
**DR STEFAN
BUDZYŃSKI**

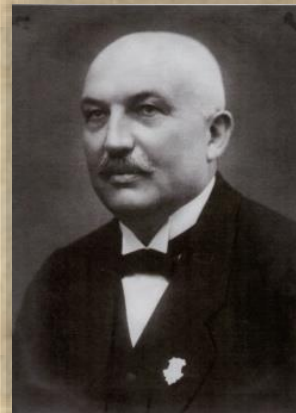
**MICHAŁ
FIBAK**

**JÓZEF
GĄSIORKIEWICZ**

KS. MIECZYSLAW GÓRNY

JÓZEF KLEMCZAK

MIECZYSLAW KOŃCZAK

26 LISTOPADA 1918 r.

*powołano Wydział Wykonawczy PRL w składzie: M. Langiewicz (przew.),
S. Budzyński, I. Cieśliński, F. Chyba, M. Fibak, J. Gąsiorkiewicz, L.
Gibasiewicz, ks. M. Górny, J. Klemczak, M. Kończak i K. Kopydłowski*

Krotoszyńskie Karty Niepodległości

Budynek przedszkola „Bajka” w Krotoszynie
– dawny krotoszyński „Bazar”
stan obecny – za: <http://www.p3.krotoszyn.pl>

Harcerze z I Drużyny Harcerskiej imienia księcia
Józefa Poniatowskiego
fotografia z lat 1919 – 1920

7 GRUDNIA 1918 r.

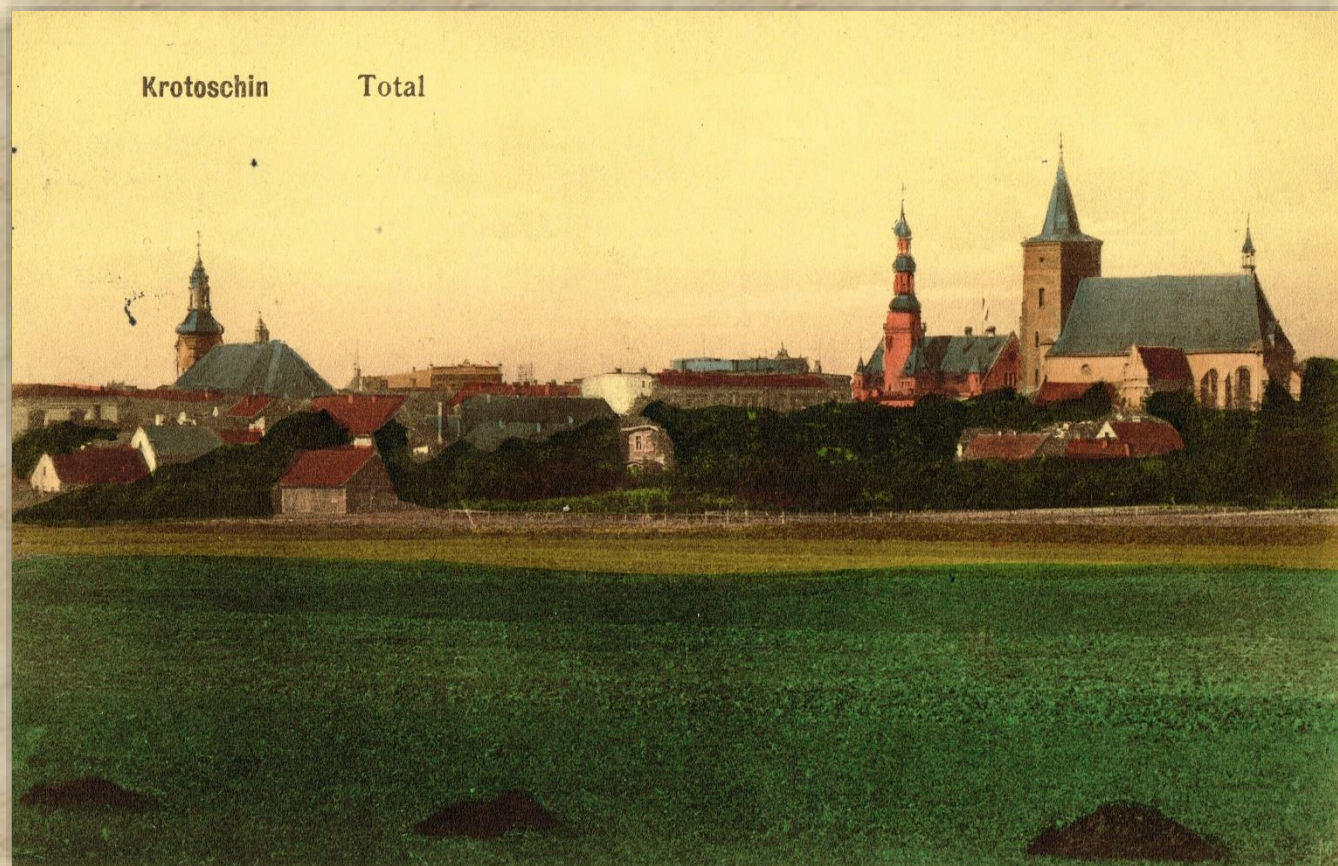
*w budynku krotoszyńskiego „Bazaru” założono I Drużynę Harcerską
im. ks. Józefa Poniatowskiego, która dała początek polskiemu ruchowi
harcerskiemu w mieście*

Krotoszyńskie Karty Niepodległości

**Niemiecki żołnierz
krotoszyńskiego, 37 Regimentu
Fizylierów von. Steinmetza
fotografia z 1914 r.**

**Panorama Krotoszyna od strony południowo-wschodniej
pocztówka z ok.1915 r.**

12 GRUDNIA 1918 r.

*wspólne wysiłki Rady Robotniczo-Żołnierskiej, Powiatowej Rady
Ludowej oraz Straży Obywatelskiej doprowadziły do wycofania z miasta
250-osobowego oddziału Heimatschutzu*

Krotoszyńskie Karty Niepodległości

Władysław Zaremba z Lutogniewa
w mundurze niemieckim
fotografia z 1917 r.

Pacjenci i obsługa lazaretu wojskowego, zorganizowanego w budynku
Seminarium Nauczycielskiego (dziś Szkoła Podstawowa nr 5 w Krotoszynie)
pocztówka z ok. 1916 r.

PRZED 24 GRUDNIA 1918 r.

*przed świętami Bożego Narodzenia do domów wróciła znaczna część
Polaków wcielonych do armii niemieckiej, którzy stanowili potencjał
militarny nadchodzącego powstania.*

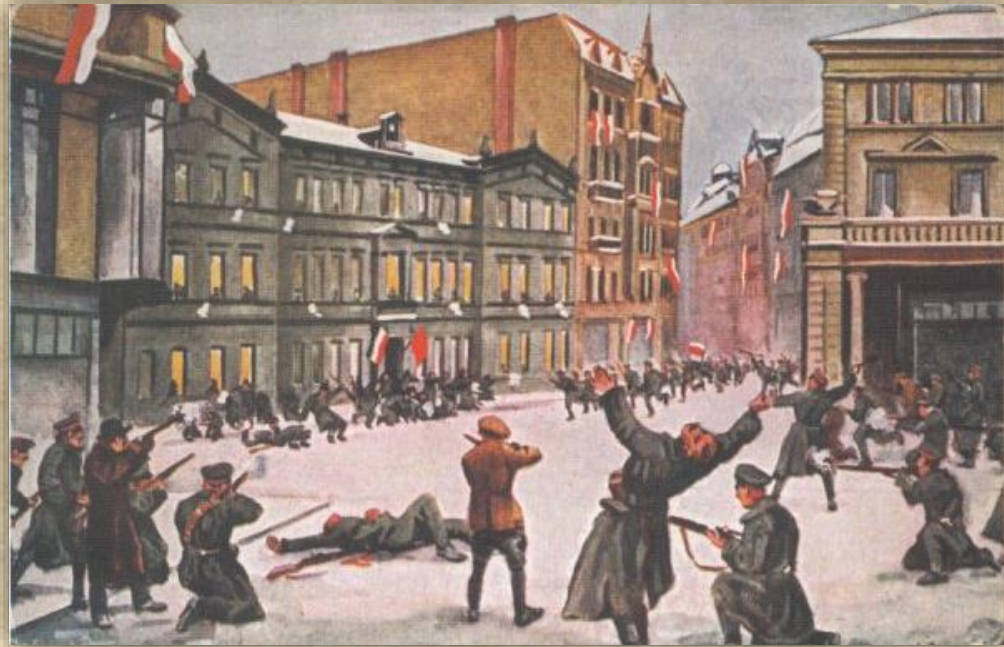

Krotoszyńskie Karty Niepodległości

**Manifestacja ludności polskiej przed poznańskim „Bazarem”, w którym zatrzymał się Ignacy Jan Paderewski
27 grudnia 1918 r.**

fot. ze zbiorów Wielkopolskiego Muzeum Walk
Niepodległościowych w Poznaniu

Śmierć Franciszka Ratajczaka 27 grudnia 1918 r.
pocztówka z obrazem Leona Prauzińskiego

27 GRUDNIA 1918 r.

*wybuch powstania w Poznaniu, początek zrywu, który doprowadził do
wyzwolenia dzielnic i włączenia ziem Wielkopolski do odrodzonego
państwa polskiego*

Krotoszyńskie Karty Niepodległości

Wagon ze składu pociągu pancernego nr 11 „Poznańczyk”
*zbiory Muzeum Broni Pancernej Centrum Szkolenia Wojsk
Lądowych*

Dworzec kolejowy w Krotoszynie
pocztówka sprzed 1914 r.

1 STYCZNIA 1919 r.

*siłami pociągu pancernego nr 11 „Poznańczyk” rozpoczęto wyzwalamie
Krotoszyna z rąk niemieckich. Powstańcy, przy udziale miejscowych
ochotników, zajęli wszystkie ważniejsze obiekty w mieście.*

Krotoszyńskie Karty Niepodległości

„Nowe koszary” 37 Regimentu von Steinmetza w Krotoszynie
pocztówka z około 1909 r.

Powstańcy, którzy opanowali krotoszyńskie koszary
(od lewej Stanisław Przybylski, Stanisław Sękowski, Jan
Hoffman i Władysław Rybakowski)
fotografia z 1919 r.

1 STYCZNIA 1919 r.

*Niemcy wycofali się do koszar im. Steinmetza, gdzie poddali się m. in.
dzięki udanej akcji grupy powstańców pod dowództwem byłego
naczelnika krotoszyńskiego „Sokoła” – Władysława Rybakowskiego.*

Krotoszyńskie Karty Niepodległości

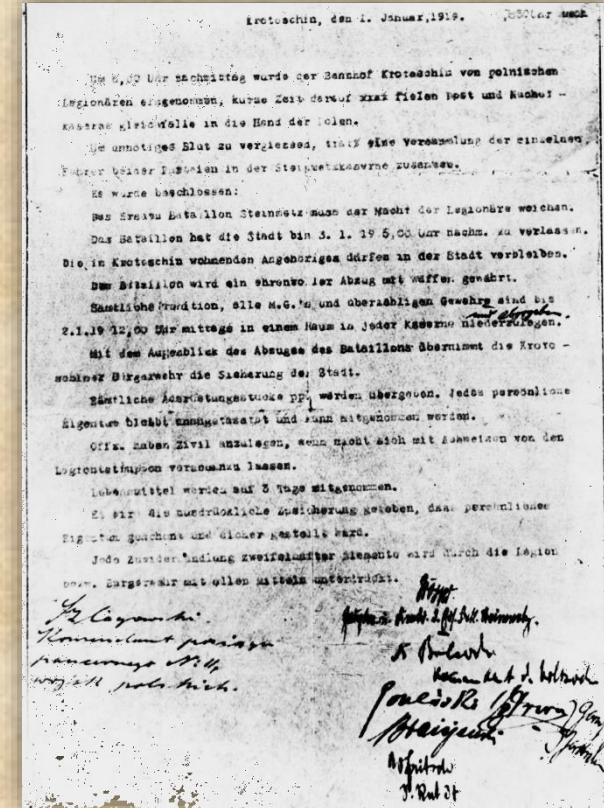
**PPOR. JAN
SZLAGOWSKI**
*dowódca pociągu
pancernego nr 11
„Poznańczyk”*

**DR WŁADYSŁAW
BOLEWSKI**
*komendant Straży
Ludowej
w Krotoszynie*

**MJR ZBIGNIEW
OSTRORÓG -
GORZEŃSKI**
*komendant
wojskowy Jarocina*

**Akt kapitulacji garnizonu
niemieckiego w Krotoszynie**
1 stycznia 1919 r.

1 STYCZNIA 1919 r.

*kapitulację z rąk komendanta niemieckiego garnizonu przyjęli:
dr Władysław Bolewski, por. Jan Szlagowski i Zbigniew Ostroróg
Gorzeński*

Krotoszyńskie Karty Niepodległości

Odezwa

do ludności powiatu Krotoszyńskiego.

wydział wykonawczy powiatowej Rady ludowej
z dniem dzisiejszym władzę.

Mieszkańców wzywamy do zadawania spokoju i porządku, a zapewniamy obronę własności i życia bez względu na narodowość.

Wszelkie wykroczenia zostaną surowo ukarane!

Służbę bezpieczeństwa pełni polska straż ludowa. Komentantem jej jest Dr. Bolewski. Jej podlegają także dotychczasowi urzędnicy policyjni. Rozkazom członków straży ludowej należy się bezwarunkowo poddać.

Rabunki i kradzieże zostaną natychmiast śmiercią karane.

Dla zachowania spokoju i porządku w mieście i powiecie rozporządza się co następuje:

1. Na miasto i powiat Krotoszyński ustanawia się z dniem dzisiejszym prawo dozwolenia.
2. Prawo zgromadzenia się zostaje zniesione.
3. Wszystkie dotąd wystawione pozwolenia na noszenie broni zostają zniesione.
4. Żołnierom, o ile nie należą do polskiej strazy ludowej, nie wolno nosić broni.
5. Wszystkie pochody, zbieguśwa oraz przedstawienia teatralne lub kinomatografu są zakazane.
6. Wszyszn wódek oraz wszelkinn trunków alkoholowych jest surowo zakazany. Wszelkie przekroczenia zakazu tego zostaną okarane aresztem oraz zamknięciem lokalu.
7. Po godzinie szóstej wieczorem nie wolno nikomu być w ulicy z wyjątkiem członków Wydziału strakawczego, lekarzy i strazy bezpieczeństwa oraz osób, które posiadają legitymację, wystawioną przez komendanta.
8. Wszelka broń oraz amunicja, które są w posiadaniu mieszkanców miasta i powiatu Krotoszyzna, muszą być natychmiast oddane w biurze Rady powiatowej w Baranówce.

Wszelkie wykroczenia przeciw powyższym przepisom zostaną ukarane przez sąd doraźny według praw wojennych.

Krotoszyn, dnia 2. stycznia 1919.

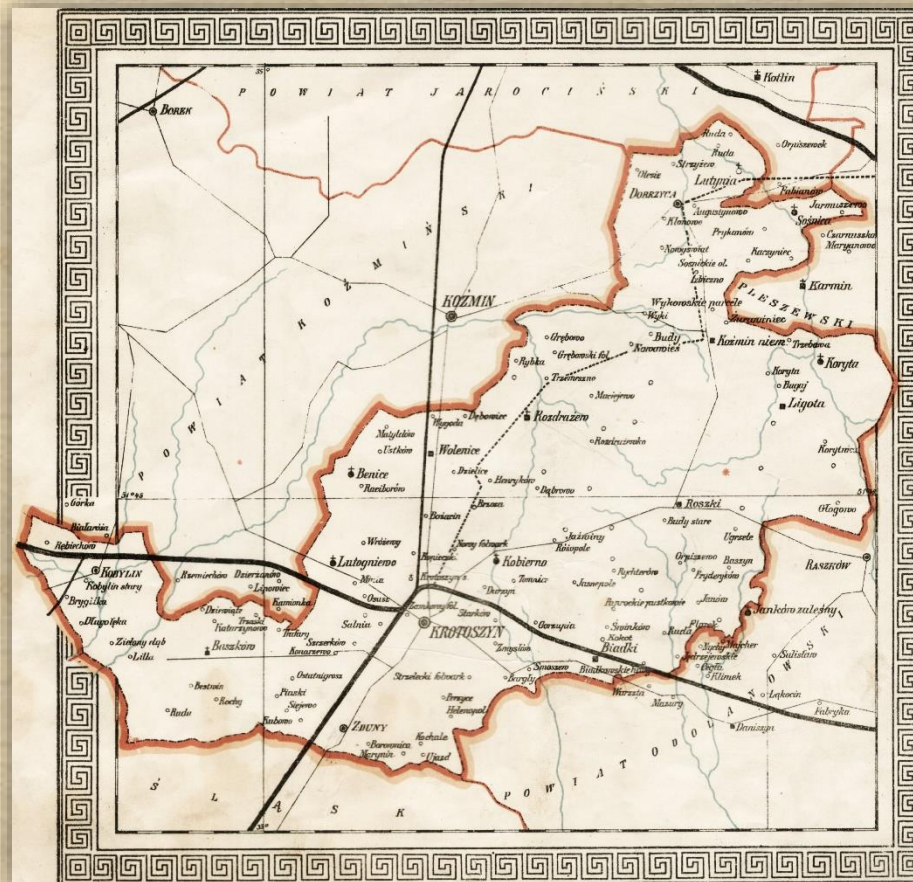
Wydział wykonawczy Rady powiatowej

Langiewicz, prezes.

Komendant straży ludowej.

Dr. Bolewski.

**Odezwa Powiatowej
Rady Ludowej do
mieszkańców powiatu
2 stycznia 1919 r.**

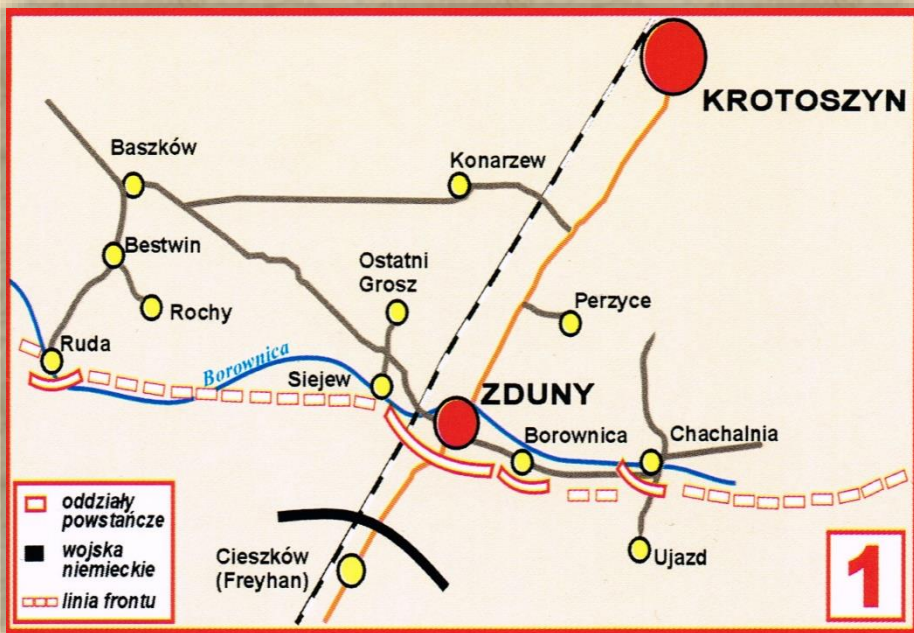
Powiat Krotoszyński w latach 1887 – 1932

2 STYCZNIA 1919 r.

Powiatowa Rada Ludowa – nowa władza miasta i powiatu, wydała pierwszą odezwę do mieszkańców. Rozpoczęto także formowanie dwóch kompanii wojska powstańczego.

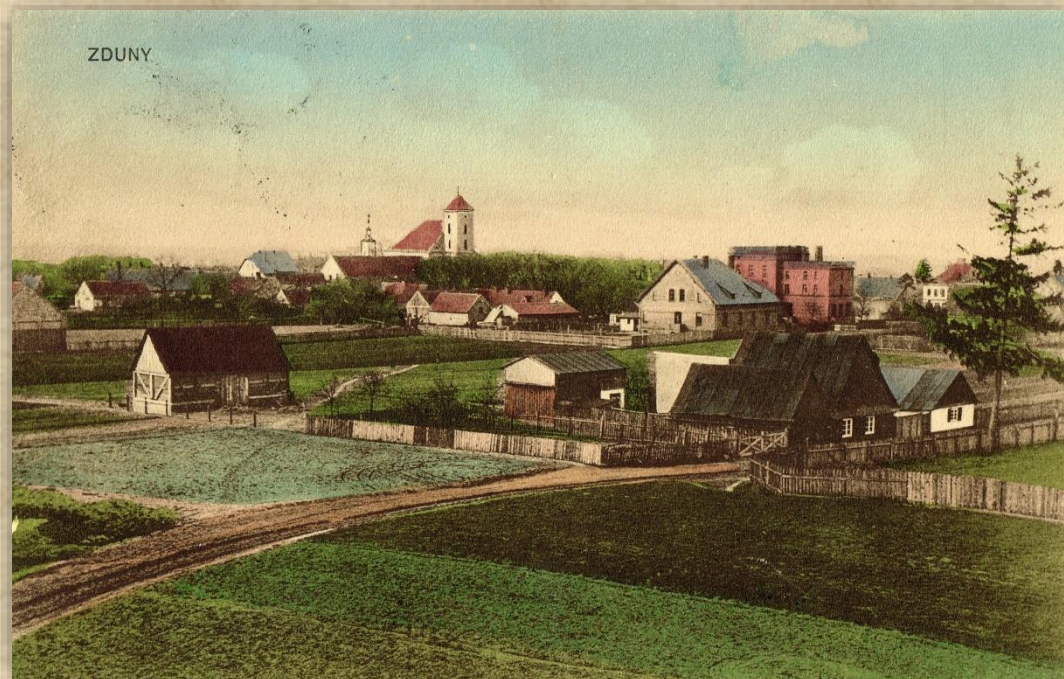

Krotoszyńskie Karty Niepodległości

Wyzwolenie Zdun 3 stycznia 1919 r.

za: „Powstanie Wielkopolskie 1918 – 1919”, pod red.
E. Jokiela, A. Korsaka i M. Pietrowskiego, Krotoszyn 2012

Panorama Zdun od strony południowo – wschodniej
pocztówka z ok. 1910 r.

3 STYCZNIA 1919 r.

*kompania powstańcza z Jarocina zajęła Zduny, Chachalnię i Borownicę,
tworząc w ten sposób linię obrony wzdłuż granicy śląskiej aż do granicy
powiatu odolanowskiego*

Krotoszyńskie Karty Niepodległości

**Przemarsz żołnierzy miejscowego,
37 Regimentu Fizylierów von.
Steinmetza przez Wilhelm Strasse
(dzisiejszą ul. Sienkiewicza)
fotografia z ok. 1905 r.**

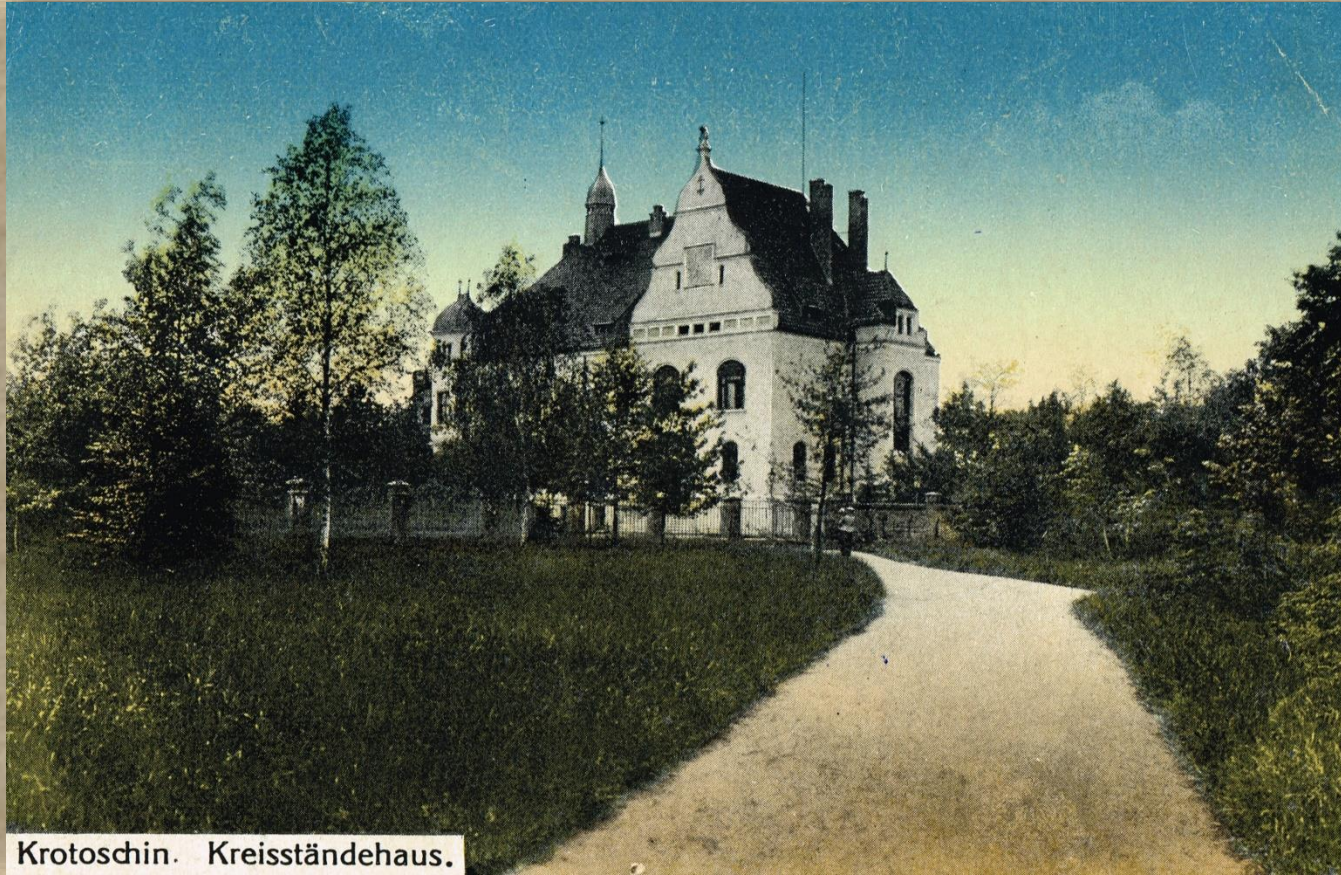
Panorama Freyhan (Cieszkowa)
pocztówka sprzed 1914 r., za <https://dolnoslaskie.fotopolska.eu>

3 STYCZNIA 1919 r.

niemiecka załoga wojskowa opuściła Krotoszyn, udając się pociągiem do Freyhan (Cieszkowa). Pozostawione w koszarach zapasy broni i amunicji zostały zabezpieczone przez powstańców

Krotoszyńskie Karty Niepodległości

Krotoschin. Kreisständehaus.

Wyjście z parku w kierunku gmachu Starostwa Powiatowego (dziś Urząd Miejski)
pocztówka ok. 1910 r.

WOJCIECH SKOROSZEWSKI
*dzień z Lutyni, pierwszy polski starosta
krotoszyński*

4 STYCZNIA 1919 r.

*w administracji powiatowej odwołano ze stanowisk niemieckich
urzędników. Na urząd starosty powołano Wojciecha Skoroszewskiego –
dzień z Lutyni*

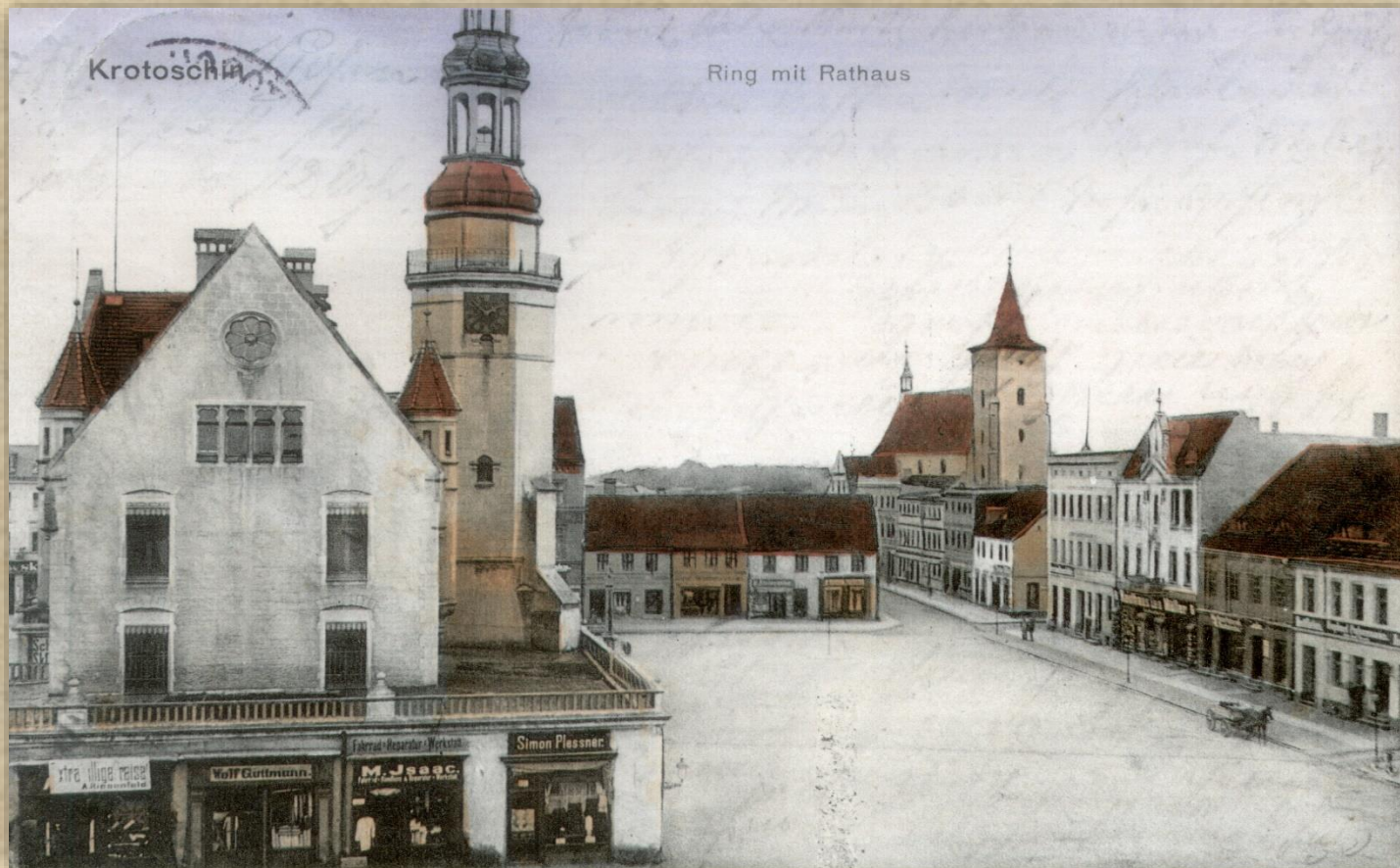

Krotoszyńskie Karty Niepodległości

JÓZEF KLEMCZAK

*działacz niepodległościowy,
wieloletni prezes Towarzystwa
Gimnastycznego „Sokół”
w Krotoszynie, członek
Powiatowej Rady Ludowej*

**Południowo-wschodnia część krotoszyńskiego Rynku z ratuszem i kościołem farnym
pocztówka ok. 1911 r.**

5 STYCZNIA 1919 r.

w administracji miejskiej odwołano ze stanowisk niemieckich urzędników.

*Na urząd burmistrza powołano Józefa Klemczaka – działacza
narodowego z okresu zaborów oraz członka Powiatowej Rady Ludowej*

Krotoszyńskie Karty Niepodległości

DR WŁADYSŁAW BOLEWSKI
*lekarz, komendant krotoszyńskiej
Straży Ludowej*

MIECZYŚLAW KOŃCZAK
*naczelnik krotoszyńskiej Straży
Ludowej*

POCZĄTEK STYCZNIA 1919 r.

Straż Obywatelską przekształcono w Straż Ludową z komendantem dr. Wł. Bolewskim i naczelnikiem – M. Kończakiem na czele. Oddziały SL powołano także w innych miejscowościach powiatu

Krotoszyńskie Karty Niepodległości

DOWÓDZTWO VII OKRĘGU WOJSKOWEGO I II BATALIONU KROTOSZYŃSKIEGO

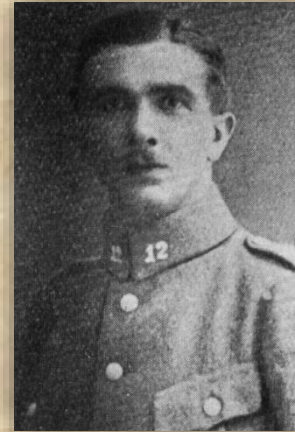
**KPT. WŁADYSŁAW
WAWRZYNIAK**
*komendant VII
Okręgu
Wojskowego
w Ostrowie Wlkp.*

**PPOR. ZYGMUNT
WIELICZKA**
*szef sztabu VII
Okręgu
Wojskowego
w Ostrowie Wlkp.*

**KPT. SERGIUSZ
RADZIWANOWSKI**
*dowódca II
(krotoszyńskiego)
batalionu 12 Pułku
Strzelców
Wielkopolskich*

**WŁADYSŁAW
GARSTKA**
*dowódca 1
kompanii
krotoszyńskiej
i kompanii
kobylińskiej*

**LEON
MIERZEJEWSKI**

**SIERŻ. SZTAB.
JAN LEJDA**

**SIERŻ. STANISŁAW
STEFAŃSKI**

**SIERŻ. STANISŁAW
KOSTERSKI**

*Dowódcy 1 (do góry) i 2 (na dole)
kompanii krotoszyńskiej*

7 STYCZNIA 1919 r.

*rozkazem Naczelnego Dowódcy powstania, mjr. Stanisława Taczaka,
utworzono VII Okręg Wojskowy z siedzibą w Ostrowie Wielkopolskim,
któremu podporządkowano krotoszyńskie oddziały powstańcze.*

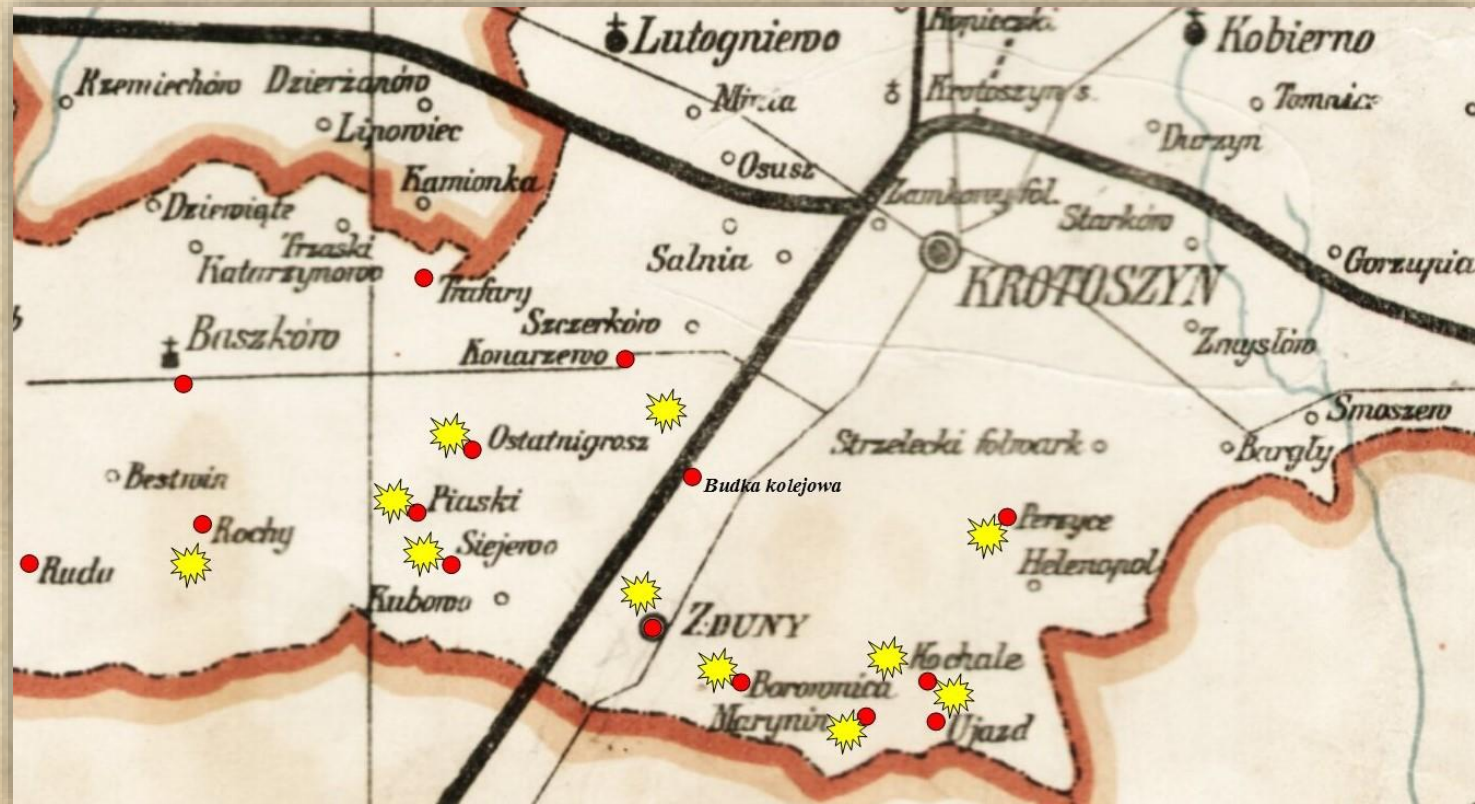

Krotoszyńskie Karty Niepodległości

Żołnierz Grenzschutzu

rys. Marek Szyszko
za dodatkiem do dziennika
„Rzeczpospolita” – „Chwała
Oręża Polskiego”

Front zdunowski w lutym 1919 r. – powstańcze placówki i miejsca starć

8 STYCZNIA 1919 r.

*pertraktacje pomiędzy Powiatową Radą Ludową a dowództwem
Grenzschutzu doprowadziły do zawarcia rozejmu i uznania granicy między
Śląskiem a Wielkopolską za tymczasową linię demarkacyjną*

Krotoszyńskie Karty Niepodległości

Uroczysta przysięga oddziałów Straży Ludowej na krotoszyńskim Rynku
fotografia z 12 stycznia 1919 r.

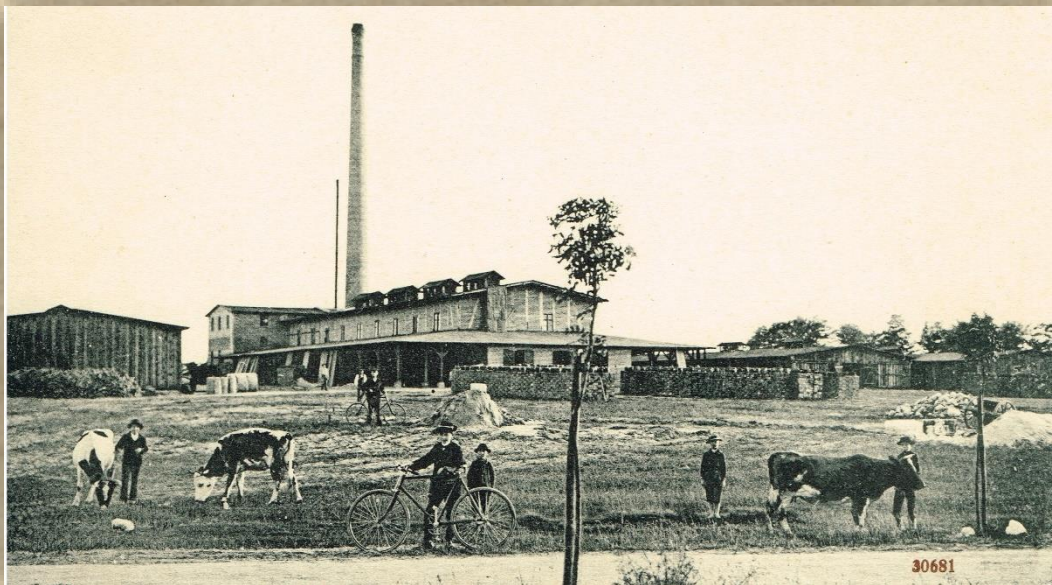
KS. MIECZYSŁAW SKONIECZNY
kapelan powstańców, proboszcz
parafii w Baszkowie

12 STYCZNIA 1919 r.

na krotoszyńskim Rynku miała miejsce uroczysta przysięga oddziałów Straży Ludowych z całego ówczesnego powiatu. Patriotyczne kazanie wygłosił proboszcz parafii w Baszkowie – ks. Mieczysław Skonieczny

Krotoszyńskie Karty Niepodległości

Zabudowania cegielni w Zdunach
pocztówka sprzed 1919 r.

Freyhan (Cieszków)
Fotografia z okresu międzywojennego,
za: <https://dolnoslaskie.fotopolska.eu>

29/30 STYCZNIA 1919 r.

początek niemieckiej akcji zaczepnej pod Zdunami. Wojska niemieckie skoncentrowane były w okolicach Freyhan (Cieszkowa)

Krotoszyńskie Karty Niepodległości

KPR. FRANCISZEK SOWIŃSKI
*powstaniec wielkopolski, pierwszy polski żołnierz poległy
podczas powstania w powiecie krotoszyńskim*

**Nieistniejący już kamień upamiętniający miejsce śmierci
Franciszka Sowińskiego**
fotografia z okresu międzywojennego

1 LUTEGO 1919 r.

*na posterunku przygranicznym pod Zdunami zastrzelono kpr. Franciszka
Sowińskiego, który był pierwszym powstańcem z Krotoszyna poległym
w naszym powiecie*

Krotoszyńskie Karty Niepodległości

Powstańcy wielkopolscy z Krotoszyna, drugi od prawej: Władysław
Nawrocki
styczeń 1919 r.

KPT. SERGIUSZ RADZIWANOWSKI
dowódca II batalionu
12 Pułku Strzelców Wielkopolskich

2 LUTEGO 1919 r.

*na stanowisko dowódcy II (krotoszyńskiego) batalionu, komendanta
wojskowego Krotoszyna i dowódcy powiatu powołano Sergiusza
Radziwanowskiego*

Krotoszyńskie Karty Niepodległości

Kompania honorowa Straży Ludowej z Rozdrażewa na ul. Kaliskiej podczas pogrzebu kpr. Franciszka Sowińskiego pocztówka z 1919 r.

Grobowiec kpr. Franciszka Sowińskiego na krotoszyńskim cmentarzu parafialnym fotografia współczesna

POCZĄTEK LUTEGO 1919 r.

uroczysty pogrzeb zastrzelonego pod Zdunami kpr. Franciszka Sowińskiego, który stał się dla polskich mieszkańców miasta manifestacją patriotyczną.

Krotoszyńskie Karty Niepodległości

KAROL MASŁOWSKI

*mieszkaniec Zdun, członek miejscowej
Straży Ludowej*

**Mogila powstańców poległych podczas obrony Zdun na
miejscowym cmentarzu parafialnym**
fotografia współczesna

6 LUTEGO 1919 r.

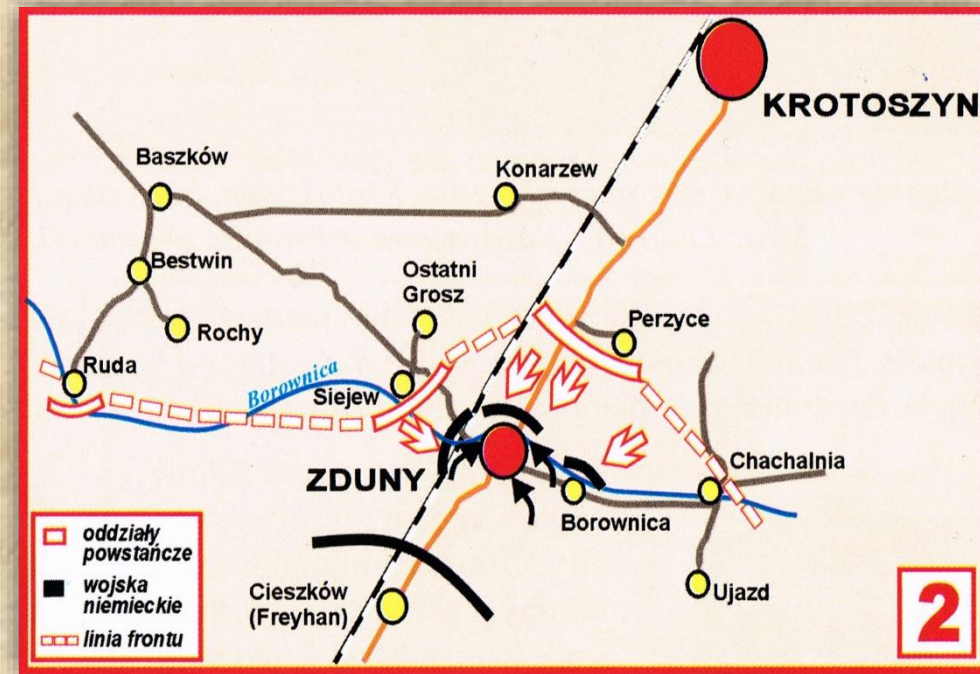
*Niemcy zajęli Zduny broniłone przez kompanię powstańczą z Rozdrażewa.
Podczas obrony miasta zginęło 17 powstańców i Karol Masłowski –
mieszkaniec Zdun i członek miejscowej Straży Ludowej*

Krotoszyńskie Karty Niepodległości

Hotel Rauhuta w Zdunach – jedna z kwater żołnierzy kompanii rozdrażewskiej pocztówka sprzed 1914 r.

Utrata Zdun i Borownicy oraz próby ich odzyskania
6 – 9 lutego 1919 r.

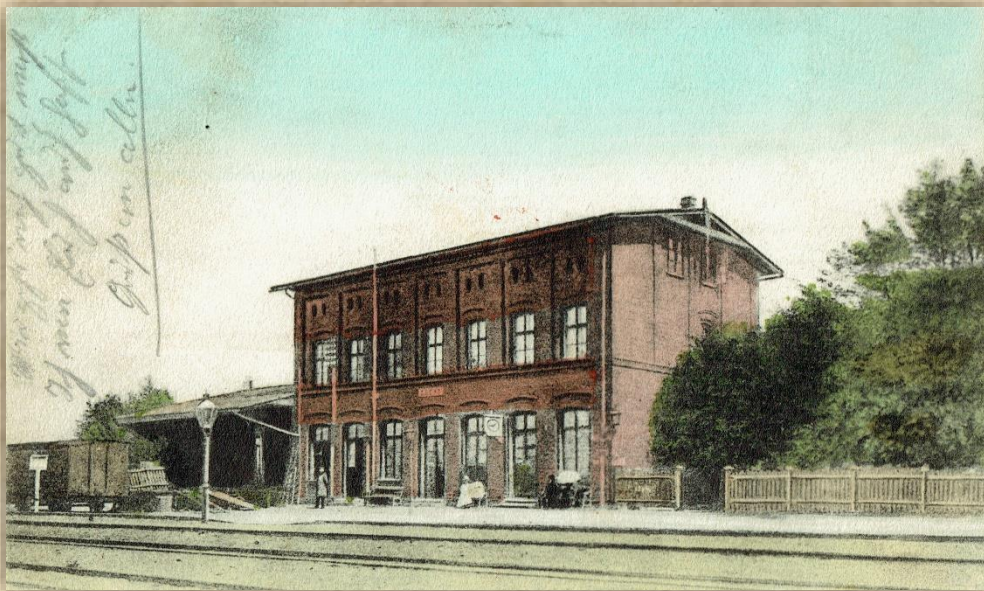
za: „Powstanie Wielkopolskie 1918 – 1919”, pod red.
E. Jokiela, A. Korsaka i M. Pietrowskiego, Krotoszyn 2012

7 LUTEGO 1919 r.

nieudana próba odbicia Zdun z rąk niemieckich

Krotoszyńskie Karty Niepodległości

Dworzec kolejowy w Zdunach od strony peronów
pocztówka z ok. 1915 r.

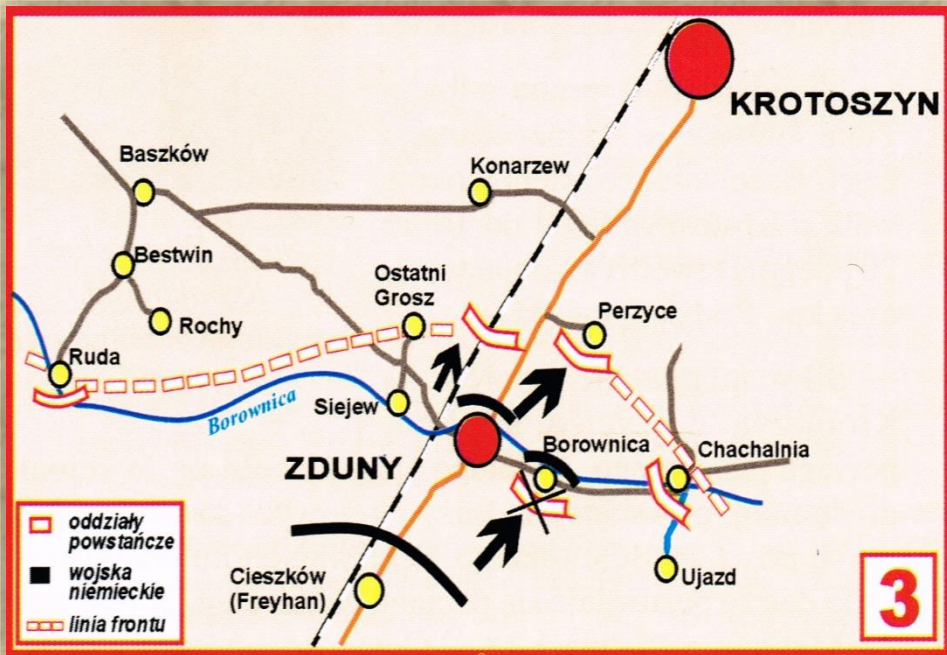
Fragment Rynku i ratusz w Zdunach
pocztówka z okresu międzywojennego

9 LUTEGO 1919 r.

kolejna nieudana próba odbicia Zdun przez siły powstańcze

Krotoszyńskie Karty Niepodległości

Walki o Krotoszyn 16 – 21 lutego 1919 r.

za: „Powstanie Wielkopolskie 1918 – 1919”, pod red.
E. Jokiela, A. Korsaka i M. Pietrowskiego, Krotoszyn 2012

Panorama Krotoszyna od strony południowej
pocztówka z ok. 1908 r.

16 LUTEGO 1919 r.

atak niemiecki na Krotoszyn i krwawe walki o miasto

Krotoszyńskie Karty Niepodległości

**Fragment ul. Zdunowskiej w Krotoszynie, po prawej
widoczny gmach Królewskiego Seminarium
Nauczycielskiego (dziś Szkoła Podstawowa nr 5)
pocztówka sprzed 1914 r.**

Niemiecki pociąg pancerny z okresu I wojny światowej

16 LUTEGO 1919 r.

*atak wojsk niemieckich, wspartych pociągiem pancernym, załamał się
m.in. dzięki akcji Ludwika Zielezińskiego, członka krotoszyńskiej Straży
Ludowej, który wysadził tor w okolicy budki kolejowej w Perzycach*

Krotoszyńskie Karty Niepodległości

Obrady w Trewirze
za: <https://wp.pl>

16 LUTEGO 1919 r.

*w Trewirze podpisano układ, który zdecydował o przedłużeniu rozejmu pomiędzy Ententą a Niemcami, obejmując także front wielkopolski.
Wydarzenie to oficjalnie kończy Powstanie Wielkopolskie*

Krotoszyńskie Karty Niepodległości

Dom Snadnych w Borownicy – siedziba placówki powstańczej w lutym 1919 r.
fotografia współczesna

JULIANNA SNADNA
*mieszkanka Borownicy, sanitariuszka,
uczestniczka walk pod Zdunami*

18 – 21 LUTEGO 1919 r.

nieudana, heroiczna obrona Borownicy, podczas której poległo kilkunastu powstańców (w tym 5 zatrutych gazami). Niemcy użyli w czasie walk m.in. artylerii, gazów bojowych i miotaczy min

Krotoszyńskie Karty Niepodległości

Pamiętkowy Szaniec Powstańczy usypany w Borownicy
fotografia współczesna

Powstańcy przed wartownią koszar w Krotoszynie
fotografia z 1919 r.

21 LUTEGO 1919 r.

zawieszenie broni między wojskami powstańczymi a Niemcami

Krotoszyńskie Karty Niepodległości

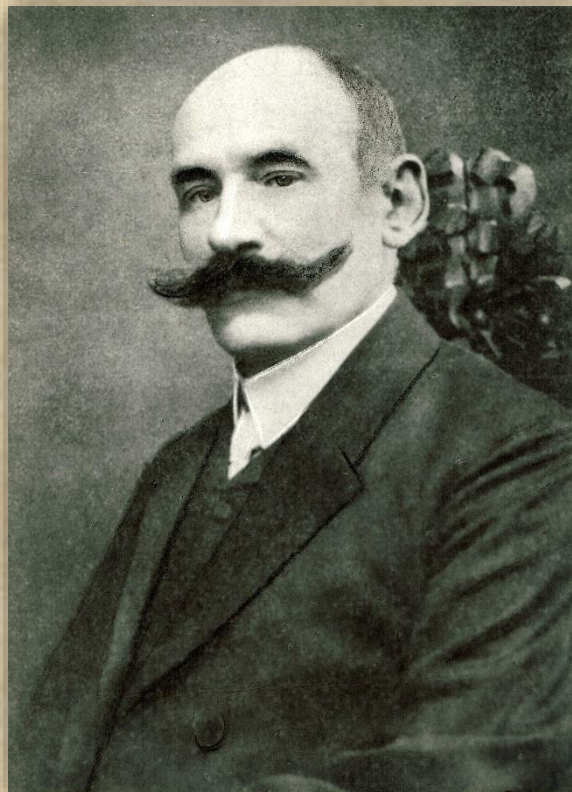
Żołnierze kompanii kobylińskiej w Perzycach na froncie pod Zdunami
fotografia ze stycznia/lutego 1919 r.

8 MARCA 1919 r.

*ustalenie tymczasowej linii granicznej między Zdunami a Perzycami,
obowiązującej do czasu wejścia w życie postanowień traktatu
wersalskiego*

Krotoszyńskie Karty Niepodległości

MARCELI LANGIEWICZ

*prawnik, działacz niepodległościowy okresu zaborów,
przewodniczący Wydziału Wykonawczego Powiatowej Rady
Ludowej w Krotoszynie.*

WALENTY SZCZODROWSKI

*przedsiębiorca, działacz narodowy i kulturalno – oświatowy
wśród robotników, animator polskiego ruchu teatralnego
w okresie zaborów.*

25 MARCA 1919 r.

*Wybory do Rady Miejskiej. W prezydium Rady znaleźli się Marceli
Langiewicz (prezes), adwokat Hempel (wiceprezes), Wacław Sosnowski
(sekretarz) i Walenty Szczodrowski (zastępca sekretarza)*

Krotoszyńskie Karty Niepodległości

JÓZEF KLEMCZAK

*działacz niepodległościowy,
wieloletni prezes Towarzystwa
Gimnastycznego „Sokół”
w Krotoszynie, członek
Powiatowej Rady Ludowej*

**Krotoszyński ratusz od strony północno-zachodniej
pocztówka ok. 1908 r.**

27 MARCA 1919 r.

Wybór nowego magistratu, w którym znalazło się pięciu rajców polskich i dwóch niemieckich. Na stanowisku burmistrza pozostał Józef Klemczak, a na jego następcę Rada Miejska wyznaczyła Ludwika Gibasiewicza

Krotoszyńskie Karty Niepodległości

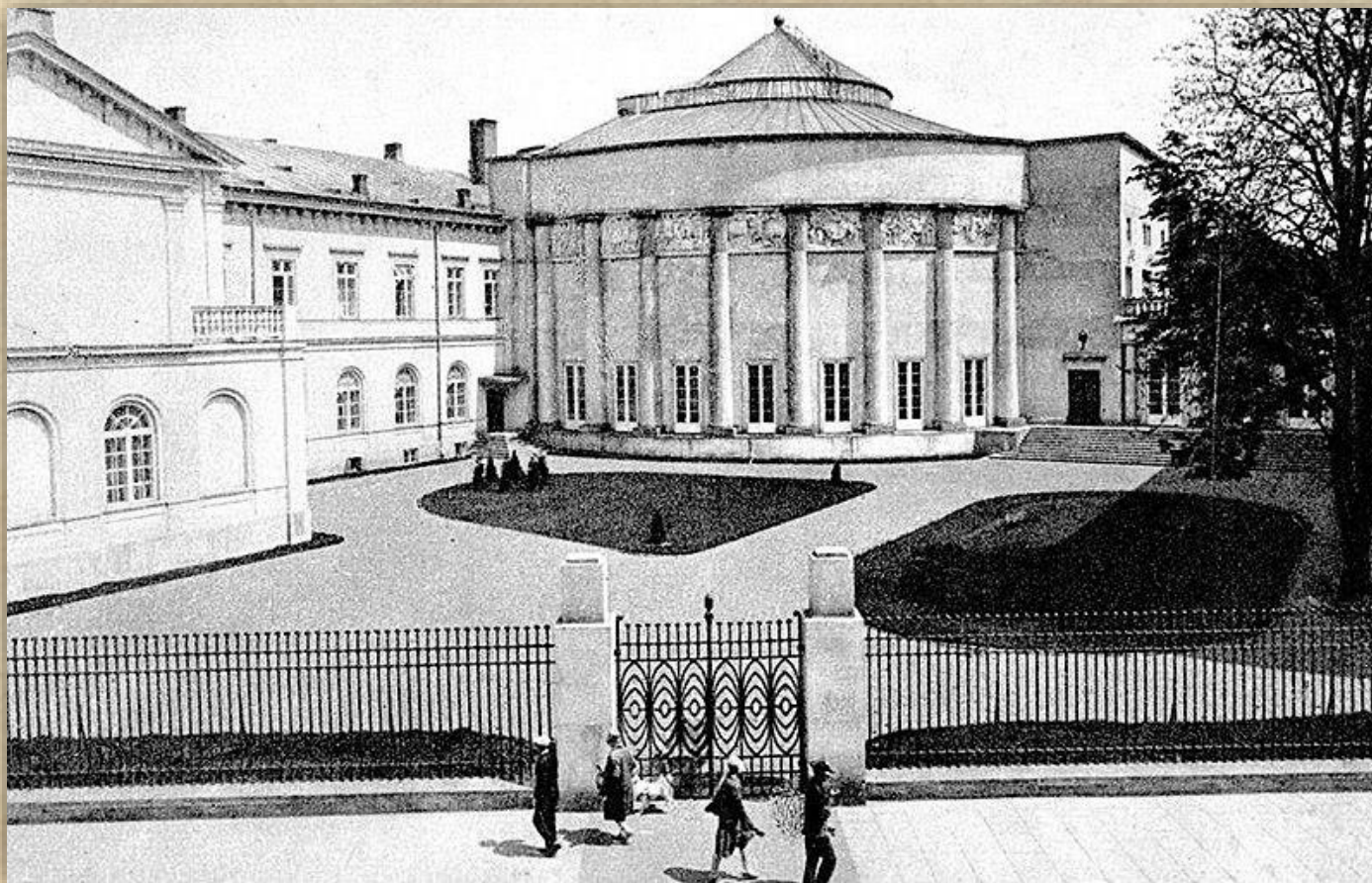

Powitanie „Błękitnej Armii” na krotoszyńskim dworcu kolejowym
fotografia ze 18 kwietnia 1919 r.

20 KWIETNIA 1919 r.

Przyjazd do Polski „Błękitnej Armii” generała Józefa Hallera. Jako pierwsi w wyzwolonej ojczyźnie powitali hallerczyków krotoszynianie.

Fotografia gmachu Sejmu Ustawodawczego z 1928 r.
za: <https://pl.wikipedia.org>

1 CZERWCA 1919 r.

*Pierwsze w historii Polski wybory uzupełniające do Sejmu
Ustawodawczego*

Krotoszyńskie Karty Niepodległości

Podpisanie traktatu wersalskiego

za: <https://pl.wikipedia.org>

Śłup graniczny spod Zdun, upamiętniający datę podpisania traktatu wersalskiego

28 CZERWCA 1919 r.

podpisanie traktatu wersalskiego, kończącego I wojnę światową. Na mocy dokumentu Zduny znalazły się w granicach państwa polskiego (od 17 stycznia 1920)

Krotoszyńskie Karty Niepodległości

Straż Ludowa w powiecie krotoszyńskim
fotografia z 1919 r.

WŁADYSŁAW NAWROCKI
*Szef Sztabu krotoszyńskiej Straży
Ludowej od 1 marca 1919 r.,
uczestnik wojny polsko-bolszewickiej
i kampanii wrześniowej, oficer WP,
zamordowany Katyniu*

1 SIERPNIA 1919 r.

*Ostatnie posiedzenie Powiatowej Rady Ludowej, podczas którego
zdecydowano o jej rozwiązaniu*

Krotoszyńskie Karty Niepodległości

W walkach pod Zdunami i Krotoszynem brały udział nie tylko siły powstańcze z Krotoszyna.

Były to pododdziały II batalionu 12 Pułku Strzelców Wielkopolskich (kompanie: krotoszyńska, kobylińska i odolanowska),

a także wchodzące w skład innych oddziałów kompanie: jarocińska, koźmińska, ostrowska, pleszewska i sulmierzycka.

W starciach zbrojnych brały też udział drużyny bojowe z miast i wsi powiatu krotoszyńskiego (około 500 osób) dowodzone przez dr Władysława Bolewskiego.

Łącznie na froncie zdunowskim poległo ponad 30 powstańców.

*Po 126 latach niewoli Wielkopolska
wraz z całą ziemią krotoszyńską
znalazła się w granicach
Rzeczypospolitej*

KONIEC